

Uttalelse fra programsensor, master i logopedi 2022

Takk for tilliten og oppdraget som programsensor i master i logopedi ved Universitetet i Bergen, 2022.

Som programsensor har jeg fått i oppdrag å gjennomgå studieplanen i logopedi (<https://www.uib.no/studier/MAPS-LOG06>) fra mitt eget perspektiv. Føringene for oppdraget slik jeg oppfatter de er å foreslå hva som bør vektlegges i videreutviklingen av programmet.

Jeg velger først å komme med noen overordnede beskrivende synspunkter vedrørende innholdet i studieplanen før jeg går inn og kommenterer trivielle detaljer knyttet til presentasjonen på nett (når jeg likevel skulle lese den). Deretter vil jeg gi noen anbefalinger knyttet til den innholdsmessige videreutviklingen av programmet. Mine uttalelser er ikke ment som føringer, men som innspill til drøfting i det videre arbeidet med studieplanen og fremstillingsformen bærer preg av dette.

Overordnede synspunkter vedrørende innholdet i studieplanen

Først og fremst vil jeg si at studieplanen innholdsmessig er et oppdatert og solid fundament for å beskrive et masterstudie i logopedi. Den inneholder viktige aspekter som er i tråd med 2020 Standards and Implementation Procedures for the Certificate of Clinical Competence in Speech-Language Pathology. Videre tar den hensyn til nylige endringer på feltet samt vektlegger ulike sider ved et komplekst fag. Det er lagt vekt på å skape sammenheng mellom teori og praksis og det gis muligheter for selvvalgt emne/fordypningsemne, noe som er en fordel med tanke på studentenes medvirkning i eget studieløp og med tanke på å gi en spisset logopedisk kompetanse. Statistikkemnet kunne med fordel ha hatt et større logopedfaglig fokus og det logopediske særemnet mangler fokus på enkelte vansker som krever omfattende oppfølging i praksisfeltet. Dette gjelder f.eks. språkforstyrrelser assosiert med x (biomedisinske tilstander), kommunikasjonsbehov i form av alternativ og supplerende kommunikasjon (der det er innført rettigheter med tanke på tiltak i barnehage og skole), samt språklige utfordringer ved demens (her ser det stipulert en eksplosiv økning i antall tilfeller). Andre sentrale områder som i liten grad er vektlagt er problemstillinger knyttet til kjønnsinkongruens, forebygging av ulike vansker, overvåking av endring i forbindelse med intervensjon samt impact av ulike vansker/forstyrrelser. I praksisemnet forstår jeg det som om det fokuseres tradisjonell behandling, men det kan hende

tiden nå er inne for å oppdatere praksisen til post Covid behandling der også telepraksis/digital behandling inngår i praksistilbudet.

Størrelsene på emnene som inngår i studieplanen varierer noe, men de er alle begrenset i omfang og dette kan øke muligheten for studentgjennomstrømning. I utgangspunktet er det imidlertid få studiepoeng til logopedspesifikke emner, men dette er en utfordring generelt for logopedprogrammene i Norge/2-årig master. Det bør imidlertid drøftes om det er enkelte innholdselementer som kan reduseres for å gi plass til nye, eller om det eventuelt er mulig å kombinere metode og statistikkemnene med logopedfaglige aspekter.

Det er gjennom beskrivelsene generelt litt ubalanse/tilfeldig hvorvidt det er fokus på helse eller spesialpedagogikk/spesialpedagogiske hjelpeapparatet. Noen ganger er det også et uklart hierarkisk forhold mellom helsefag og logopedi i den skriftlige framstillingen. Dette kan med fordel endres slik at det blir en konsistent framstilling.

Detaljert forslag til endringer i omtalen av logopedi på nett:

Informasjonen som ligger på nett er lettfattelig og inneholder beskrivende informasjon om studiet. Under følger innspill til endringer. Alle de gode og informative sidene ved teksten vil derfor ikke fremgå eller kommenteres her.

Under overskriften *Logopedi, master, 2 år*

Som introduksjon til studieomtalen på nett (<https://www.uib.no/studier/MAPS-LOG06>) står følgende:

«Som logoped kan du hjelpe menneske med kommunikasjonsvanskar å fungere best mogleg, til nytte og glede for den det gjeld, menneska rundt, samfunnet og arbeidslivet».

Denne aller første introduksjonen reflekterer kun en liten del av faget/emnet og kan isolert i verste fall bidra til å opprettholde misforståelsen om at logopeder gjør en triviell jobb som hovedsakelig dreier seg om artikulasjon av r-er og s-er. Ved en presentasjon for potensielle studenter, nåværende studenter samt ved en eventuell evaluering av studiet både internt og eksternt vil det være avgjørende å gi en forståelse av hele bredden i faget helt fra start. Jeg vil derfor anbefale allerede i den første beskrivelsen å trekke inn f.eks. språkforstyrrelser, fravær av eller vansker med tale inkludert stamming og afasi samt dysfagi. Dette vil bidra til en mer helhetlig første presentasjon av fagets innhold.

Videre vil jeg anbefale å endre uttrykksmåten «...nytte og glede» til heller å trekke fram mulige evidensbaserte «impactfaktorer» knyttet til vansker med språk, tale og kommunikasjon. Dette vil fremstå mer akademisk og fagets uunnværlighet vil understrekes. Potensielle søkere til studiet samt andre lesere fra eventuelle evalueringsinstanser antas å ha minimum tre-årig utdanning i UH-sektoren. Tekstens språklige uttrykksform kan med fordel harmonisere med dette.

Bør opptakskrav også fremgå av tabellen på s.1?

Under overskriften *Om studiet*

Under denne overskriften står: «På masterstudiet i logopedi fordjupar du deg i vanskar med språk, tale, stemme og svelging». Burde kommunikasjon også vært nevnt her?

Videre står det: «Som logoped kan du få jobb anten i utdanningssektoren, helsesektoren eller i forskning og utvikling». Den samme informasjonen ligger også under overskriften *Jobb*. Jeg ville derfor strøket denne beskrivelsen under overskriften *Om studiet* for å unngå gjentakelse.

Overskriften *Jobb*

«Vanskar med kommunikasjon kan vere utviklingsmessige eller oppstå som følge av sjukdom eller skade. Samstundes er kommunikasjon, både munnleg og skriftleg, essensielt for både sosial funksjon og for skule- og yrkeslivet. Behovet i begge desse gruppene er aukande. Det er derfor svært viktig for samfunnet at ein for framtida har nok logopedar tilgjengeleg for å kunne møte desse behova». Det er uklart utifra teksten kva begge desse gruppene viser til. Slik jeg tolker teksten nå passer den best under overskriften *Om studiet*.

Videre står det: «I dette masterstudiet blir du kvalifisert til å førebygge, kartlegge, diagnostisere, behandle og forske på kommunikasjonsvanskar som anten er utviklingsmessige eller som oppstår som følge av sjukdom eller skade». Siden en logoped ikke diagnostiserer alene så ville jeg enten strøket diagnostisere eller endret formuleringen til «å delta i diagnostisering».

Overskriften *Oppbygging*

Skal etikk være med både under LOGO319 og LOGO324 eller fremstår dette litt rotete?

Overskriften *Studiekvardag*

I setningen «...hos oss får meir kunnskap om hjernen si rolle i språkevna...» fremgår ikke sammenlikningsgrunnlaget og jeg kjenner ikke til at det er gjort noen studie av dette i Norge. Jeg ville derfor mer presist sagt at dette vektlegges.

Under «Studiet er sammensatt av» fremgår ikke PBL. Burde det vært nevnt?

Burde obligatorikk og valgfrihet i andre året også framgå av teksten for å skape balanse i informasjonen mellom første og andre året.

Under *Kva lærer du?*

Her snakkes det om mastergrad i helsefag. Er det ikke master i logopedi?

Korte innspill til emnene/emnebeskrivelsene

LOGO318 Statistikkinnføring for logopeder

Det er uklart hva som er spesifikt logopedisk i denne beskrivelsen. Burde det blitt spesifisert hva som er sentrale metoder innenfor logopedi?

Det er uklart hva som ligger i de vanligste studiedesign.

LOGO319 Forskningsmetode og etikk

Det er uklart hvorfor emnet skal legge særlig vekt på forskning i helsefag generelt og ikke i logopedi.

Det er uklart hvordan forskningsetikk inngår i læringsutbyttebeskrivelsene.

LOGO310 Innføring i logopedi

Er dette emnet et kurs?

Det er uklart hva forsdjupningsstudier viser til om det er både særemne og forsdjupningsstudie eller om det skal stå kvalifiserer til fordjupningsemne.

Er det en ubalanse i læringsutbyttebeskrivelsene i dette emnet? Det er et svært stort fokus på kunnskaper, mens veldig lite fokus på ferdigheter og generell kompetanse. Kunne dette vært justert for å få en større balanse i studiet?

Jeg er litt usikker på relevansen av å kunne skildre noe i logopedisk sammenheng. Jeg tror læringsutbyttet «kunne skildre korleis strukturelle endringar, sjukdommar og skadar kan verke inn på språk-, tale- og kommunikasjonsmuligheiter» med fordel kunne vært omformulert. Er det impact av sykdom/skade, årsaker, indikatorer eller sammenhenger som skal være fokus eller er det å kunne formidle informasjon til f.eks. pårørende?

LOGO320 Logopediske særemne

Her er kommunikasjon lite vektlagt. De som kanskje har de mest omfattende vanskene og legger beslag på en stor ressursandel, som f.eks. bukere av alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) er ikke nevnt, ei heller språkforstyrrelse assosiert med x

Det er litt uklart med utgangspunkt i de øvrige læringsutbyttebeskrivelsene hvorfor kommunikasjonsvanskar hos personar med fleirspråkleg eller fleirkulturell bakgrunn er vektlagt og ikke for eksempel demens eller parkinson er nevnt.

Burde det fremgått av læringsutbyttebeskrivelsene at studenten også må kunne presentere resultatene av kartleggingen på en respektfull og hensiktsmessig måte for både foreldre/foresatte/pårørende og «kollegaer» som skal jobbe med «pasienten».

Uttrykksmåten «- kunne gjennomføre passende behandling av desse vanskene og setje i verk andre naudsynte tiltak» er litt upresis da noe er vansker og noe er forstyrrelser.

Kartlegging og test brukes litt om hverandre.

Under overskriften *Undervisningsformer og omfang av organisert undervisning*

De seks områdene 1) språkvanskar hos born, 2) lese- og skrivevanskar 3) språklydvanskar, 4) stemmevanskar, 5) taleflytvanskar, og 6) språkvanskar hos vaksne og svelgjevanskar samstemmer ikkje helt med de tidlige beskrivelsene i emnet. Utviklingsmessig

språkforstyrrelse er for eksempel benyttet i læringsutbyttebeskrivelsene. Voksne kan også ha for eksempel utviklingsmessige språkforstyrrelse, mens her er det delt i barn og voksne.

LOGO324 Vitenskapsteori og forskningsetikk for logopeder

Det er uklart hvorfor det under mål og innhold er fokus på det helsevitenskapelige heller enn det logopediske.

LOGO325 Fordypningsemne

Er det problematisk at læringsutbyttet varierer fra år til år og ikke er kjent for studentene på forhånd?

LOGO335 Praksis i logopedi

Er kartleggingsintevju begrensende? Bør det heller bukes kartlegging som en mer generell term her?

Under dette emnet er det en del repetisjon som bør strykes.

Burde telepraksis også vært et element i praksisen. Norge er et langstrakt land og vi sliter med å skaffe spesialiserte logopeder og tilstrekkelig med praksisplasser også.

Om det er problematisk med praksisplasser hos dere kan man vurdere å øke antall timer i Faglig forum og redusere noe på påhøringspraksis da dette vil redusere arbeidet med å skaffe praksisplasser og samtidig vil det gi studentene et likere praksisgrunnlag, et bredere grunnlag for diskusjoner og ved organisering i grupper som også inkluderer personer fra praksisfeltet kan det gi utgangspunkt for danningen av faglige nettverk. Faglig nettverk vil være spesielt viktig for nyutdannede logopeder som ofte er ensomme i arbeidet. Samtidig er det viktig å understreke praksis sin betydning for den logopediske kompetansen og det etiske ansvaret logopeder har for personer i sårbare situasjoner. Det er derfor viktig at timetallet for den enkelte opprettholdes.

LOGO345 Masteroppgave i logopedi

Det er uklart hva å samsvare med vanlige krav for vitenskapelig publisering av logopedisk forskning betyr.

Burde det inngå noe om ferdigheter i akademisk skriving?

Anbefaling vedrørende hva som bør vektlegges i den innholdsmessige videreutviklingen av programmet

Jeg vil i første omgang anbefale en større vektlegging på språkforstyrrelser assosiert med x og behov ASK i det logopediske særemnet da dette er aspekter som vil kreve intensiv og langvarig oppfølging av logoped i praksis, samt god rådgiving/veiledning fra logoped til både betalte og ubetalte omsorgspersoner. Her er dessuten gjerne flere instanser inne i bildet og tverrfaglig samarbeide vil være avgjørende for at personene som rammes bli tilstrekkelig ivaretatt og ikke faller mellom to stoler med tanke på behandling og oppfølging. Opplæring i ASK er dessuten en lovpålagt rettighet i barnehage og skole og det er derfor viktig at denne rettigheten ivaretas av kompetente fagpersoner. Hvor man skal hente ressurser fra for å kunne foreta en slik endring bør diskuteres. ASK er en kommunikasjonsform og læres best gjennom praksis. Det kunne derfor tenkes at dette bør inngå i praksisemnet i tillegg til en kort innføring i selve særemnet. I særemnet kan man se på mulighetene for å redusere eller fjerne det som er om flerspråklighet da dette er et område som i liten grad er fokusert i f.eks. ASHAs 2020 Standards and Implementation Procedures for the Certificate of Clinical Competence in Speech-Language Pathology.

Det smerter å skulle ha noe mer inn i planen da det nødvendigvis vil medføre at noe annet må gå inn. Dette er det litt krevende å foreslå som utenforstående som ikke kjenner logopedmiljøet i Bergen sin historie godt nok.

Generelt vil det være aktuelt å se på gjennomføringen av praksis og hvorvidt det er mulig å spare inn midler på påhøringspraksis i grupper der man utnytter, f.eks. lærings-/språklab, oneway screen, videoopptak eller telepractise for å samkjøre studenter og bygge større studentgrupper/fagmiljøer som er mindre kostbare og som bidrar til at studenten får likere og alle en mer likeverdig praksis. Om det velges å gjøre endringer i praksistilbudet bør det piloteres en modell først for en gruppe av studenter der man samler informasjon og innspill

vedrørende endringer fra både studenter og den/de ansvarlige for praksisen slik at man ved en eventuell innføring kan få et vellykket resultat.

Sluttkommentar

Jeg håper det var noe slikt dere hadde sett for dere. Si ifra om jeg har misforstått min rolle og evt hva som skulle kommenteres, om det er ønskelig med flere innspill eller tydeliggjøring av det som står.

Lykke til med videreutviklingen av studieprogrammet til master i logopedi!

Beste hilsen

Kari-Anne B. Næss